

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

3 Daniel Frisch street, Tel Aviv 6473104
Tel.: +972 3 6055299, e-mail: ecocom-telaviv@mfa.gr

18/4/2022

**Οικονομικό & Επιχειρηματικό Ενημερωτικό Δελτίο Ισραήλ
Μάρτιος 2022**

Οικονομία
• Εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία στην ι/οικονομία• Περαιτέρω μείωση ι/δημοσιονομικού ελλείμματος• Άνοδος πληθωρισμού και ποσοστού ανεργίας
Ενέργεια – Περιβάλλον
• Δημοσιεύματα για αναζωογόνηση ενδιαφέροντος για αγωγό East Med
Επιχειρηματικές ειδήσεις
• Μεγάλη επιχειρηματική αποστολή Τούρκων εξαγωγέων στο Ισραήλ – Υπογραφή ΜοU μεταξύ Τουρκικού Συμβουλίου Εξαγωγέων και Ισραηλινής Ομοσπονδίας Διεθνών Εμπορικών Επιμελητηρίων.• Έναρξη λειτουργίας Γραφείου Τουρισμού του Αζερμπαϊτζάν στο Ισραήλ
Επίσημες επισκέψεις
• Επίσκεψη Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων κ. Δήμα στο Ισραήλ (1-3.3)• Επίσκεψη Υπουργού Τουρισμού κ. Β. Κικίλια στο Ισραήλ (27-30.3)

Οικονομία

Εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία στην ι/οικονομία

Εμπόριο: Οι εξαγωγές του Ισραήλ στη Ρωσία και στην Ουκρανία δεν είναι σημαντικές. Σύμφωνα με το γραφείο της Αντιπροσωπείας ΕΕ στο Ισραήλ (δεν έχει ανακοινωθεί επίσημα από την εδώ Στατιστική Υπηρεσία), οι εξαγωγές στη Ρωσία το 2021 ανήλθαν σε 773 εκατομμύρια δολάρια, που αντιπροσωπεύουν το 1,5% των συνολικών εξαγωγών του Ισραήλ, και οι εξαγωγές προς την Ουκρανία ανήλθαν συνολικά σε μόλις 197 εκατομμύρια δολάρια, που αντιπροσωπεύουν το 0,4% των συνολικών εξαγωγών του Ισραήλ. Το Ισραήλ δεν συμμετέχει επί του παρόντος στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Ωστόσο, οι Ισραηλινοί εξαγωγείς ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες όσον αφορά στις πληρωμές από Ρώσους εισαγωγείς και στην ασφάλιση επιχειρηματικών κινδύνων και αυτό μπορεί να επηρεάσει τον όγκο των εξαγωγών. Από άποψη εισαγωγών στο Ισραήλ (στοιχεία Στατιστικής Υπηρεσίας Ισραήλ): το 2020 από την Ρωσία εισήχθησαν προϊόντα αξίας 418 εκατομμυρίων δολαρίων και από την Ουκρανία 153 εκατ. δολαρίων. Το Ισραήλ προμηθεύεται από τη Ρωσία και την Ουκρανία περίπου τις μισές εισαγωγές σιταριού και το ένα τρίτο των εισαγωγών ζωοτροφής/χορτονομής. Επιπλέον, η Ουκρανία είναι μία από τις κύριες πηγές αυγών που εισάγονται στο Ισραήλ και σημαντική πηγή πτηνοτροφών για κοτόπουλα. Το Ισραήλ εισάγει σημαντική ποσότητα των λιπασμάτων του από τη Ρωσία, επίσης βασίζεται στις εισαγωγές διαμαντιών, ξύλου και μετάλλων, συμπεριλαμβανομένου του χάλυβα από τη Ρωσία.

Ενέργεια: Ενώ το Ισραήλ βρίσκεται σε διαδικασία αύξησης της χρήσης φυσικού αερίου στο εγχώριο ενεργειακό μείγμα, το 20-23% της παραγωγής ενέργειας του εξαρτάται από εισαγόμενο άνθρακα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 20% της προμήθειας άνθρακα προέρχεται από τη Ρωσία. Η διακοπή των εισαγωγών από τη Ρωσία θα υποχρεώσει το Ισραήλ να αναζητήσει άλλους προμηθευτές άνθρακα, πιθανώς σε υψηλότερες τιμές. Επίσης, η κρίση αύξησε σημαντικά τις τιμές του πετρελαίου και η τιμή στο Ισραήλ είναι επί του παρόντος 7,05 NIS ανά λίτρο (1,9 ευρώ), η υψηλότερη των τελευταίων οκτώ ετών. Επιπλέον, μια παγκόσμια αύξηση των τιμών της ενέργειας στην Ευρώπη μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερο κόστος παραγωγής και σε αυξήσεις των τιμών των προϊόντων και των πρώτων υλών που εισάγονται από την ΕΕ.

Υψηλή τεχνολογία: Πολλές ισραηλινές εταιρείες έχουν απασχολήσει χιλιάδες Ουκρανούς προγραμματιστές (οι εκτιμήσεις είναι μεταξύ 15.000 και 20.000), προκειμένου να μειώσουν το κόστος. Υπήρχαν τρεις μέθοδοι: Μέσω εταιρειών ανθρώπινου δυναμικού, ανοίγοντας θυγατρική ή απασχολώντας μεμονωμένους προγραμματιστές. Ακόμα και πριν από την εισβολή οι μισθοί των προγραμματιστών στην Ουκρανία είχαν αυξηθεί και είχε γίνει πιο δύσκολος ο εντοπισμός εργαζομένων. Οι τρέχουσες εξελίξεις στην Ουκρανία ανάγκασαν τις εταιρείες που είχαν σχεδιάσει να συνεχίσουν να προσλαμβάνουν εργαζομένους εκεί να επανεξετάσουν τις επιλογές τους.

Αναφορικά με ρωσικές επενδύσεις στον τομέα: όλες οι συμπράξεις με Ρώσους επενδυτές, ακόμη και για μειοψηφικά μερίδια, ακόμη και αν δεν έχουν επιβληθεί κυρώσεις προσωπικά στους ρώσους μετόχους, μπορεί να επηρεάσουν την ικανότητα μίας εταιρείας να λειτουργεί στο μέλλον. Γενικότερα, οι κυρώσεις των ΗΠΑ προς τη Ρωσία εκλαμβάνονται ιδιαίτερα προσεκτικά από τους ισραηλινούς. Βεβαίως, είναι πιθανόν οι επιχειρηματίες και οι μέτοχοι να ζητήσουν από τους ρώσους επενδυτές να διαχειρίζονται τις επενδύσεις τους μέσω κάποιου εντολοδόχου διαχειριστή. Το ύψος των ρωσικών επενδύσεων σε ισραηλινές εταιρείες μειώνεται σταθερά από το 2015. Σύμφωνα με την IVC Research, ο αριθμός των επενδύσεων ετησίως σε ισραηλινές εταιρείες από Ρώσους επενδυτές μειώθηκε από 15 το 2015 σε τέσσερις πέρυσι. Αυτό οφείλεται στη διακοπή των κινήτρων για διεθνείς επενδύσεις και στην αυστηρότερη εποπτεία παγκοσμίως στον τομέα του ξεπλύματος χρήματος.

Τέλος, ορισμένες μεγάλες ι/επιχειρήσεις «συντονίστηκαν» με τις πολυεθνικές που είτε πάγωσαν είτε μείωσαν τις δραστηριότητές τους στη Ρωσία, μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται η Fiveerr, εταιρεία που συνδέει επιχειρήσεις με ιδιώτες προσφέροντας ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα, η Wix (web creator) που απασχολεί περί τους 1000 Ουκρανούς προγραμματιστές, η Playtika, η Payoneer και η Tiraliti.

Περαιτέρω μείωση ι/δημοσιονομικού ελλείμματος

Σε συνέχεια της επίτευξης αξιοσημείωτου πλεονάσματος δημοσιονομικών εσόδων ύψους 4 δισ. NIS τον Φεβρουάριο του 2022, η ι/κυβέρνηση ανακοίνωσε μείωση του

δημοσιονομικού ελλείμματος στο 2,2% του ΑΕΠ για τον ανωτέρω μήνα. Το έλλειμμα βρίσκεται σε σταθερά πτωτική πορεία κατά το τελευταίο έτος, από 3,2% στο τέλος Ιανουαρίου, 4,5% στο τέλος του 2021 και 11,7% στο τέλος του 2020.

Το Υπουργείο Οικονομικών του Ισραήλ αποδίδει την ανωτέρω εξέλιξη στη μεγάλη αύξηση των δημοσίων εσόδων τον Φεβρουάριο του 2022, τα οποία έφθασαν στα 34,8 δισ. NIS. Σημειωτέον ότι τα δημόσια έσοδα τους δύο πρώτους μήνες του 2022 αυξήθηκαν κατά 23,7% σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του 2021. Μια πρόσθετη αιτία εντοπίζεται στη διαρκή μείωση των δαπανών έκτακτης ανάγκης για την κάλυψη αναγκών από την πανδημική κρίση.

Άνοδος πληθωρισμού και ποσοστού ανεργίας

Ο τρέχων πληθωρισμός στο Ισραήλ ξεπέρασε το 3%, υπερβαίνοντας οριακά το αρχικό εύρος-στόχο για 1-3%. Οι αρχές εκτιμούν ότι το πληθωριστικό περιβάλλον στο Ισραήλ είναι συγκριτικά καλύτερο αυτού των ΗΠΑ ή της ΕΕ, κυρίως λόγω της ενίσχυσης της αξίας του νομίσματος αλλά και της χαμηλότερης ευαισθησίας της χώρας στις διακυμάνσεις των τιμών ενέργειας. Ωστόσο, η διαρκής αύξηση των τιμών διαφόρων αγαθών και οι επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία έχουν οδηγήσει σε εκτιμήσεις για πληθωρισμό της τάξεως του 4% για τον Απρίλιο.

Επιπροσθέτως, ο δείκτης ανεργίας έφτασε στο 4% στο δεύτερο μισό του Φεβρουαρίου (ενώ είχε καταγραφεί στο 3,8% στο πρώτο μισό). Η ελαφρά άνοδος δεν ανησυχεί τους αρμοδίους, που επισημαίνουν την εξαιρετικά καλή επίδοση της ισραηλινής οικονομίας, η οποία διασφαλίζει θέσεις εργασίας και τις ευνοϊκές προοπτικές μετά την αναμενόμενη άρση και των τελευταίων περιοριστικών μέτρων εξαιτίας της πανδημίας.

Ενέργεια – Περιβάλλον

Δημοσιεύματα για αναζωογόνηση ενδιαφέροντος για αγωγό East Med

Σύμφωνα με κεντρικό άρθρο της αγγλόφωνης /εφημερίδας-ιστοσελίδας Jerusalem Post, η /κυβέρνηση οφείλει να εκμεταλλευτεί τη μοναδική (“unique”) ευκαιρία που της παρουσιάζεται, προκειμένου να προωθήσει τα /ενεργειακά συμφέροντα, τα οποία εν προκειμένω συντονίζονται με τη διαπιστωμένη βούληση της ΕΕ για απεξάρτηση από τους ρωσικής προέλευσης υδρογονάνθρακες.

Το άρθρο κάνει σαφή αναφορά σε επανεκκίνηση των συζητήσεων για τον αγωγό EastMed, με αφορμή τις πρόσφατες τοποθετήσεις του Δ/ντος Συμβούλου της Chevron Michael Wirth στο ενεργειακό συνέδριο CERAWEEK. Ο αρθρογράφος προβαίνει σε σύντομη, αλλά περιεκτική καταγραφή των σταδίων από τα οποία έχει διέλθει η υπόθεση του αγωγού, κάνοντας μάλιστα αναφορά στο γεγονός ότι η αρνητική αμερικανική στάση εξελίχθηκε και ως προσπάθεια επανένταξης της Τουρκίας στην περιφερειακή ενεργειακή εξίσωση. Σημειώνει ωστόσο με έμφαση ότι, υπό το φως των εξελίξεων στο ουκρανικό, το Ισραήλ μπορεί να διαδραματίσει κομβικό ρόλο στην τροφοδοσία της ΕΕ, επαναφέροντας, με τη δέουσα προσοχή («caution is advised in proceeding»), τη συζήτηση για τη σημασία του EastMed και κεφαλαιοποιώντας τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες, προκειμένου να προωθήσει τόσο τον αγωγό όσο και τον Euro-Asia Interconnector.

Σημειωτέον ότι άρθρο υπογραμμίζει ότι το Ισραήλ δεν θα πρέπει να δώσει το σήμα ότι εκμεταλλεύεται τις περιστάσεις για να αποκομίσει οικονομικά οφέλη, εξ ου και οι υποδείξεις του αρθρογράφου περί της δέουσας προσοχής («But it needs to be done smartly, quietly and with nuance»). Τουναντίον, θεωρεί ότι η ευκαιρία που αναδεικνύεται για το Ισραήλ εμπεριέχει κυρίως τη διάσταση της συνδρομής σε τελούντες εν ανάγκη φίλους. Το άρθρο μάλιστα κλείνει με την παρότρυνση να προχωρήσει το Ισραήλ στην αναζωπύρωση των διαβουλεύσεων για το έργο, ανεξαρτήτως των προθέσεων ή της τελικής έγκρισης των ΗΠΑ.

Επιχειρηματικές ειδήσεις

Μεγάλη επιχειρηματική αποστολή Τούρκων εξαγωγέων στο Ισραήλ – Υπογραφή MoU μεταξύ Τουρκικού Συμβουλίου Εξαγωγέων και Ισραηλινής Ομοσπονδίας Διεθνών Εμπορικών Επιμελητηρίων.

Περισσότεροι από 100 σημαντικοί Τούρκοι επιχειρηματίες-εξαγωγείς αφίχθησαν στο Τελ Αβίβ στις 6 Μαρτίου, στο πλαίσιο μεγάλης επιχειρηματικής αποστολής που διοργάνωσε το Τουρκικό Συμβούλιο Εξαγωγέων (Turkish Exporters Assembly), σε συνεργασία με την Ισραηλινή Ομοσπονδία Διεθνών Εμπορικών Επιμελητηρίων (Israel's Federation of International Chambers of Commerce). Με αφορμή την ανωτέρω επιχειρηματική αποστολή, οι επικεφαλής των προαναφερθέντων φορέων

υπέγραψαν Μνημόνιο Κατανόησης (MoU), ενώ έλαβαν χώρα B2B συναντήσεις και λοιπές συνοδευτικές εκδηλώσεις.

Επισημαίνεται η, παρά τις μέχρι τώρα ψυχρές πολιτικές σχέσεις, άνθηση του διμερούς εμπορίου (αύξηση κατά 35% το 2021, με συνολική αξία 6,7 δισ. δολ., έναντι 4,9 δισ. δολ. το 2020). Το Ισραήλ εισήγαγε από την Τουρκία αγαθά και υπηρεσίες ύψους 4,76 δισ. δολ. το 2021 (αύξηση 36% σε σύγκριση με το 2021), ενώ εξήγαγε αγαθά και υπηρεσίες ύψους 1,9 δισ. δολ. το 2021 (αύξηση 33% σε σύγκριση με το 2020). Η σημαντικότερη αύξηση στις εισαγωγές από την Τουρκία καταγράφηκε στα μέταλλα (50%, με αξία 470 εκ. δολ.), στα πλαστικά (40%, με αξία 137 εκ. δολ.), στα ηλεκτρικά μηχανήματα και τον συναφή εξοπλισμό (30%, 123 εκ. δολ.), καθώς και στα τσιμέντα, κεραμικά και υαλικά (43%, με αξία 120 εκ. δολ.).

Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές από το Ισραήλ στην Τουρκία σημείωσαν αξιοσημείωτη αύξηση το 2021 στους κλάδους των χημικών προϊόντων (44%, με αξία 273 εκ. δολ.), των ορυκτών (αύξηση 121%, με αξία 135 εκ. δολ.) και των μετάλλων (αύξηση 74%, με αξία 113 εκ. δολ.)

Έναρξη λειτουργίας Γραφείου Τουρισμού του Αζερμπαϊτζάν στο Ισραήλ

Τον περασμένο Μάρτιο, η αρμόδια αρχή του Αζερμπαϊτζάν για την προώθηση του τουρισμού ATB ανακοίνωσε την έναρξη λειτουργίας επίσημης αντιπροσωπείας-Γραφείου Τουρισμού στο Ισραήλ, με έδρα το Τελ Αβίβ και στόχο την προσέλκυση Ισραηλινών τουριστών στο Αζερμπαϊτζάν.

Σύμφωνα με δηλώσεις του Δ/ντος Συμβούλου του ATB Florian Sengstschmid, το νέο Γραφείο θα φέρει πιο κοντά τις δύο χώρες και θα αυξήσει την αναγνωρισιμότητα του αζέρικου τουριστικού προϊόντος στο ισραηλινό κοινό, μέσα από δράσεις προώθησης, έρευνες αγοράς και καθημερινή επαφή με δυνητικούς εταίρους (τουριστικούς πράκτορες, αεροπορικές εταιρείες κλπ).

Σημειωτέον ότι το 2019 μόλις 47.000 Ισραηλινοί επισκέφθηκαν το Αζερμπαϊτζάν (περίπου 17% περισσότεροι από το 2018, με τα σχετικά νούμερα να μηδενίζονται το 2020 και το 2021 εξαιτίας της πανδημίας). Το Αζερμπαϊτζάν εκπροσωπήθηκε με μεγάλο εθνικό περίπτερο στην πρόσφατη τουριστική έκθεση IMTM που έλαβε χώρα στο Τελ Αβίβ, ενώ στο περιθώριο της Έκθεσης οι δύο χώρες υπέγραψαν διμερή Συμφωνία Συνεργασίας στον χώρο του τουρισμού.

Επίσημες επισκέψεις

Επίσκεψη Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων κ. Δήμα στο Ισραήλ (1-3.3)

Ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων κ. Χ Δήμας πραγματοποίησε επίσκεψη στο Ισραήλ (1-3 Μαρτίου). Ειδικότερα, πραγματοποίησε: (α) Επίσκεψη στο Τεχνολογικό Πάρκο Gav-Yam Negev και παράσταση στην υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των επικεφαλής του Πάρκου και του Thess Intec (β) Συνάντηση με τον κ. Erel Margalit (γ) Επίσκεψη και ομιλία στη Διεθνή Έκθεση Κυβερνοασφάλειας CyberTech TelAviv 2022.

Αρχικά επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις του τεχνολογικού πάρκου Gav-Yam Negev Advanced Technologies Park της πόλης Be'er Sheva, όπου υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Τεχνολογικού Πάρκου Gav-Yam Negev και του Τεχνολογικού Πάρκου Θεσσαλονίκης Thess Intec. Ο κ. Υφυπουργός επισκέφθηκε τη διεθνή Έκθεση "Cyberthech TelAviv 2022", τη μεγαλύτερη έκθεση κυβερνοασφάλειας στο Ισραήλ με 200 εταιρείες εκθέτες, 90 startups και 18000 επισκέπτες, στην οποία και συμμετείχε ως ομιλητής σε panel με θέμα τη εθνική πολιτική ανάπτυξης καινοτομικών οικοσυστημάτων διεθνώς. Ο κ. Υφυπουργός ανέπτυξε τα βασικά σημεία κυβερνητικού προγραμματισμού αναφορικά με τη δημιουργία της Πολιτείας της Καινοτομίας, την εξέλιξη του έργου χαρτογράφησης των ελληνικών startups που εκπονεί το Elevate Greece και τις βασικές συντεταγμένες της ανάπτυξης του οικοσυστήματος καινοτομίας στην Ελλάδα.

Επίσκεψη Υπουργού Τουρισμού κ. Β. Κικίλια στο Ισραήλ (27-30.3)

Πραγματοποιήθηκε στο Ισραήλ επίσκεψη του Υπουργού Τουρισμού κ. Βασίλη Κικίλια από 27 έως 30.3 επί τη ευκαιρία της Διεθνούς Έκθεσης Τουρισμού IMTM 2022 που έλαβε χώρα στο Τελ Αβίβ (29-30.3)

Ο κ. Υπουργός είχε συνάντηση με τον ομόλογο του Ι/Υπουργού Τουρισμού κ. Yoel Razvozov, κατά την οποία επιβεβαίωσε την πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών, χάρη στην οποία δημιουργούνται ευκαιρίες για αύξηση των επισκέψεων εκατέρωθεν. Ο κ. Υπουργός είχε επίσης σειρά συναντήσεων με εκπροσώπους επενδυτικών εταιρειών στον χώρο του τουρισμού, καθώς και με εκπροσώπους ι/αεροπορικών εταιρειών και τουριστικών πρακτορείων. Ενώ έδωσε σειρά συνεντεύξεων στα τηλεοπτικά

δίκτυα Hadashot, Hadashot 12 και i24, στην καθημερινή εφημερίδα Israel Hayom (πρώτη εφημερίδα σε αναγνωσιμότητα στη χώρα) και στην ιστοσελίδα Walla News (τη δημοφιλέστερη ιστοσελίδα στο Ισραήλ). Σε όλες τις συνεντεύξεις του παρουσίασε συνοπτικά τις προτεραιότητες της τουριστικής μας πολιτικής, απηύθυνε πρόσκληση στους Ισραηλινούς να επισκεφθούν τη χώρα μας και έδωσε έμφαση στην επέκταση της τουριστικής περιόδου που συμπίπτει με τις περιόδους των μεγάλων ισραηλινών αργιών και ιδίως στις επιλογές χειμερινού τουρισμού που παρέχει η Ελλάδα. Τέλος, επισκέφθηκε το περιπτερό του ΕΟΤ στην IMTM, στο οποίο συμμετείχαν ως συνεκθέτες οι Περιφέρειες Ηπείρου, Κεντρικής Ελλάδας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης, οι Δήμοι Αθηναίων, Σκιάθου και Κυθήρων/Αντικυθήρων, ο Οργανισμός Τουρισμού Χαλκιδικής, ο Όμιλος Grecotel, το Ξενοδοχείο Angsana Corfu και οι Aegean Airlines.